

HØRINGSUTTALELSE OM FORSLAG TIL RETNINGSLINJER FOR UTØVELSE AV SYSTEMANSVARET

Innledning

Det vises til høringsdokument av november 2018 om forslag til retningslinjer for utøvelse av systemansvaret.

Energi Norge er en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for norsk fornybarnæring. Energi Norge representerer ca. 280 bedrifter som produserer, transporterer og selger strøm og varme. Våre medlemmer står for 99 prosent av kraftproduksjonen og sørger for daglige leveranser til cirka 90 prosent av strøm- og nettkundene i Norge. Vår visjon er at Norge skal ta en global lederposisjon som det første fornybare og fullelektriske samfunn i verden. Medlemmenes oppdrag til oss er å fremme fornybarnæringens konkurransevne for å øke norsk verdiskaping.

Kravet om at systemansvarlig skal utarbeide forslag til retningslinjer for utøvelse av systemansvaret er innført i seneste endring av systemansvarsforskriften (FoS), som i hovedsak vil gjelde fra 01.07.19, gjennom en ny § 28a om retningslinjer. Forslag til retningslinjer skal sendes på høring og godkjennes av NVE.

Det overordnede målet med reguleringen av systemansvaret er å legge til rette for et samfunnsmessig rasjonelt kraftsystem med sikker drift og effektiv ressursutnyttelse. Måloppnåelse fordrer at reguleringen gjennom FoS og systemansvarliges utøvelse er basert på helhetlige vurderinger av samfunnsøkonomiske kostnader og virkninger, uavhengig av hvem som blir direkte berørt av disse. Måloppnåelse fordrer også at det er transparens i utøvelsen av systemansvaret. Transparens i utøvelsen av systemansvaret er nødvendig både for at regulator skal kunne føre kontroll med systemansvarlig og for å bidra til større forutberegnelighet for aktørene bl.a gjennom innsyn i begrunnelsene for systemansvarliges beslutninger. Energi Norge har søkt å vurdere hvor godt forslaget til retningslinjer ivaretar disse hensynene.

Hovedbudskapene i vår høringsuttalelse er:

- Retningslinjene bør også legges til grunn for systemkritiske vedtak og eventuelle unntak bør begrunnes.
- Norsk regulering for systemansvaret må videreutvikles raskere med EU-regelverk på området som førende.
- Det er særlig viktig at retningslinjene fremmer samfunnsøkonomisk atferd på områder hvor Statnett bedriftsøkonomiske insentiver avviker fra hva som er samfunnsøkonomisk effektivt.
- Forslag til retningslinjer for produksjonstilpasning bør i større grad baseres på samfunnsøkonomisk effektivitet fremfor sjablonmessige størrelser, og beskrive samarbeidet med DSO-er ved håndtering av flaskehals og etablering av systemvern i regionalt og lokalt distribusjonsnett.

I det etterfølgende utypes våre synspunkter på følgende måte:

- Først gis noen kommentarer knyttet til retningslinjene og systemkritiske vedtak
- Deretter kommenteres forholdet mellom EU-regelverk på energiområdet opp mot behov for endringer i FoS og tilhørende retningslinjer
- Så beskrives noen generelle føringer som etter Energi Norges oppfatning bør legges til grunn for at retningslinjene i størst mulig grad bidrar til formålet med FoS
- Endelig gis det en gjennomgang av de enkelte forslag retningslinjer og innspill til forbedringer

Retningslinjer og systemkritiske vedtak

I § 28a heter det at systemansvarlig skal utøve myndigheten som nevnt i denne forskrift §§ 5,6,8,8a,8b, 14a, 21 og 22 i tråd med retningslinjer (godkjent av Norges vassdrags- og energidirektorat). Hovedregelen er altså at myndighet skal utøves i tråd med retningslinjene.

Det åpnes likevel for unntak for å fravike retningslinjene for såkalte systemkritiske vedtak. Vedtak er definert som systemkritiske dersom det er mindre enn tre måneder fra tidspunkt saksbehandlingen tidligst kan påbegynnes til vedtaket må iverksettes.

Som det fremgår er bestemmelsen om unntak fra retningslinjene en kan-bestemmelse som bare gjelder "dersom dette er nødvendig for å forhindre eller begrense konsekvenser av anstrengte driftssituasjoner eller driftsforstyrrelser¹". Kriteriet for å fravike retningslinjene gjelder altså ikke systemkritiske vedtak som sådan, men bare dersom en kritisk driftssituasjon har oppstått eller skal forhindres og dette fordrer akutt inngripen fra systemansvarlig. Slike situasjoner oppstår bare svært unntaksvis. Videre er det ikke adgang til å fravike retningslinjene til FoS §6, siden NVE har kommet til at fastsettelse av handlingskapasitet ikke er å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Dersom systemansvarlig fraviker retningslinjene, er Energi Norge enig med NVE i at systemansvarlig i slike situasjoner må gi NVE og berørte aktører en skriftlig begrunnelse for vedtaket og hvorfor det var nødvendig å fravike retningslinjene. Av hensyn til målet om samfunnsmessig rasjonalitet og hensynet til transparens osv bør unntaksbestemmelsen tolkes snevert og brukes i minst mulig grad. Hovedregelen bør være å legge til grunn praksis beskrevet i godkjente retningslinjer, også for systemkritiske vedtak.

Systemkritiske vedtak er unntatt forvaltningslovens kapittel iV-VI og VIII.

EU-regelverk, endringer i FoS og systemansvarliges retningslinjer

Selv om EU-regelverket i form av 3. energimarkedspakke ikke er formelt godkjent i Norge, har nasjonalt regelverk og praksis på helt sentrale områder vært endret med direkte bakgrunn i krav gitt i 3. energimarkedspakke. For eksempel har Norge innført nettnivåene transmisjon og distribusjon, hvor det som bl.a i nåværende regulering betegnes "regionalnett" er definert som distribusjonsnett, og det er under gjennomføring at alt transmisjonsnett skal eies av TSO og alt "regionalnett" skal eies av DSO. Gjennomføringen av denne bestemmelsen har ført til omfattende endringer.

Når det gjelder forslag til retningslinjer, merker Energi Norge seg at Statnett under §5 bl.a knytter retningslinjer opp mot metodikk i beskrevet i artikkel 32-33 i CACM- en nettkode under EU-regelverket- CACM — knyttet til revisjon av budområder. I retningslinjer til § 14a vises det bare til at "nye EU-

¹ Oppsummering av høringsuttalelser og endelig forskriftstekst, NVE-rapport 56/2018

regelverk vil kunne føre til endringer i rapporteringsplikt- som vil gi behov for fremtidige endringer av disse retningslinjene".

Energi Norge er enig i at nye EU-regelverk vil gi behov for endringer i både forskrifter og retningslinjer. Energi Norge er også opptatt av at innføring av EU-regelverk ikke skjer på ad-hoc basis av enkeltaktører, men at de overordnede prinsippene i EU-regelverket må legge rammene for endringer i FoS og tilhørende retningslinjer, i en prosess hvor alle sentrale interessenter er involvert og med roller/ansvar beskrevet i EU-regelverket som bakteppe. Energi Norge oppfatter generelt at det er et konstruktivt samarbeid med Statnett om rammene for fremtidig systemdrift, men ønsker å påpeke at EU-regelverket ikke opererer med begrep som "systemansvarlig", men mer likeverdige systemoperatører (TSO og DSO) for hver sine områder. Vi imøteser økt aktivitet fra Statnett og norske myndigheter til å tilpasse seg EU-regelverket også på dette området. Økende omfang av drivkrefter i distribusjonsnettet som f.eks elektrifisering av transportsektoren og ny produksjonskapasitet forsterker også behovet for å gi DSO-er en mer aktiv rolle i eget nettområde.

Generelle krav til retningslinjene

Retningslinjene som det nå er krav om skal utarbeides skal danne rammen for systemansvarliges utøvelse og er et middel som skal bidra til at de overordnede målene med reguleringen ivaretas på en bedre måte.

Særlig på de områdene hvor systemansvarlig har stort handlingsrom, og hvor Statnett kan ha bedriftsøkonomiske insentiver til å agere på en måte som ikke er samfunnsøkonomisk begrunnet, bør retningslinjene etter Energi Norges oppfatning oppfylle følgende krav:

- Retningslinjene må beskrive metode for vurdering av samfunnsøkonomiske virkninger, helst basert på kvantitative størrelser.
- Dersom det for enkelte virkemidler gjennomføres en avveining av samfunnsmessig rasjonalitet basert på i hovedsak ikke-kvantitative faktorer, eller slik avveining ikke gjøres bør årsaken til dette beskrives. Virkning på forsyningssikkerhet bør beskrives.
- Retningslinjene bør beskrive hvordan aktørene vil bli involvert, f.eks knyttet til prosess for endring av budområder.
- All dokumentasjon bør være tilgjengelig, eventuelt på forespørsel. Dette gjelder både informasjon om metoden og dokumentasjon av utøvelsen av denne.
- Eventuelle årsak til bruk av systemkritisk vedtak bør oppgis i hvert enkelt tilfelle og begrunnes. Hvis bruk av retningslinjer fravikes på grunn av systemkritisk vedtak bør dette begrunnes i hvert enkelt tilfelle.

Denne høringen dreier seg om retningslinjer for utøvelse av funksjoner under §§ 5,6,8, 8a, 8b, §14 og 21 til seneste endringer i forskrift om systemansvaret.

Vi gir under en vurdering av hvert enkelt forslag opp mot de generelle kravene til kriterier og gir innspill til ytterligere forbedringer. Vurderingene er basert på forslagene i høringsdokumentet og eventuelt annen relevant dokumentasjon som i så fall er oppgitt særskilt.

Retningslinjer til §5 – Flaskehalsar og budområder

§5 omhandler håndtering av flaskehalsar – altså overføringsbegrensninger- i transmisjonsnettet og regionalt distribusjonsnett (i høringsnotatet omtalt som regionalnettet). Systemansvarlig har i hovedsak to markedsmessige virkemidler til rådighet for å håndtere flaskehalsar – opprettelse av budområder eller såkalt spesialregulering². Budområder er et virkemiddel i planfasen og avgjør avgrensing mellom

² I tillegg kan f.eks endringer i koblingsbilde, systemvern eller produksjonstilpasning benyttes etter gitte kriterier.

ulike geografiske områder som har samme pris. Spesialregulering er et virkemiddel som anvendes i driftsfasen og innebærer å anvende bud i regulerkraftmarkedet for å håndtere flaskehals for å opprettholde budområdestruktur og ivareta driftssikkerhet. Som netteier kan Statnett gjøre nettinvesteringer for å redusere flaskehals.

Retningslinjer om flaskehals og budområder bør bl.a. beskrive en metode for hvordan samfunnsøkonomiske kostnader minimeres gjennom i håndtering av flaskehals i driftsfasen. Videre bør det beskrives en metode for periodisk revisjon av budområder som omfatter transparens rundt strukturelle flaskehals, involvering av aktører og samfunnsøkonomisk effektivitet. Transparens rundt metodikk for fastsettelse av budområder er særlig viktig fordi Statnett som selskap ikke er nøytral mht. bruk av virkemidler til å håndtere flaskehals, men har bedriftsøkonomisk insentiv til å velge budområder fremfor nettinvesteringer fordi budområder ikke medfører kostnader for Statnett (Oslo Economics 2016).

Vi har følgende kommentarer til forslaget til retningslinjer:

Forslag til forbedringer - §5

Første ledd: I det opprinnelige forslaget til retningslinjer het det at "systemansvarlig håndterer ikke flaskehals i distribusjonsnettet (lokalt distribusjonsnett). I endring i høringsdokument mottatt 04.01.19 ble teksten endret til at "systemansvarlig håndterer flaskehals på transformatorer mellom distribusjonsnett og regionalnett/transmisjonsnett forutsatt at det finnes tilgjengelige regulerkraftbud i distribusjonsnett som kan avlaste flaskehalsen, og systemansvarlig er varslet på flaskehalsen på forhånd". I Energi Norges prosjekt om DSO-rollen i 2018 ble det blant annet påpekt at praksis knyttet til håndtering av flaskehals i regionalt distribusjonsnett (regionalnett) og lokalt distribusjonsnett (distribusjonsnett), ikke stemmer overens med forskriftsteksten. Det er i en del tilfeller avdekket at DSO-er må håndtere flaskehals i regionalt distribusjonsnett (regionalnett) eller lokalt distribusjonsnett eller systemansvarlig legger til grunn at slike flaskehals ikke eksisterer. Årsaken til dette misforholdet mellom bestemmelser i FoS og praksis antas å være at systemansvarlig har begrenset innsikt i detaljer i det regionale kraftsystemet. Energi Norge har som utgangspunkt at det vil være mest effektivt at DSO-er håndterer slike flaskehals, og viser bl.a. til pågående pilotprosjekt om flaskehalsbehandling i grensesnittet mellom distribusjons- og transmisjonsnett.

Annet ledd: Den beskrevne metode 1 virker i hovedsak komplett selv om hvordan f.eks bidrag til forsyningssikkerhet og konsekvenser for samfunnsøkonomisk effektivitet skal hensyntas kunne vært tydeligere. Som Statnett er inne på i høringsdokumentet, er retningslinjene på dette området i stor grad likt det som er beskrevet i artikkel 32 og 33 i CACM. Energi Norge støtter videre at tilsvarende metode legges til grunn ved revisjon av nasjonale budområder av stor betydning for markedsaktørene. At Statnett må følge bestemmelsene i EU-regelverket etter at 3. energimarkedspakke er formelt implementert, er en selvfølge. Statnett er selv i avsnitt 2.4. i høringsutkastet inne på at retningslinjene skal legge til rette for fremtidige EØS-rettslige forpliktelser. Energi Norge er enig i dette, jfr. avsnitt om EU-regelverk og systemansvarliges retningslinjer. Metode 2: Her beskriver systemansvarlig en forenklet metode for endring av budområder (hvis endringen har ubetydelig konsekvens for naboland). Vi kan ikke se at det som hovedregel er behov for å benytte systemkritisk vedtak for å fastsette budområder etter en forenklet behandling som beskrevet i metode 2 på side 12. Nye nett- og produksjonsanlegg vil være kjent langt tidligere enn tre måneder før idriftsettelse, og deres virkning på systemet bør normalt være analysert før bygging, som i seg selv kan ta flere år. Det normale i slike situasjoner bør være å benytte metode 1 med rimelige forenklinger. Dersom det *unntaksvis* er behov å benytte systemkritisk vedtak antar vi at dette dekkes av retningslinjene knyttet til metode 3, se under.

Tredje ledd: Energi Norge støtter at opprettelse av separat budområde bør være et av de første tiltak som gjøres ved forventet energiknapphet, og at dette kan være nødvendig og gjennomføre om systemkritisk vedtak (metode 3).

Fjerde ledd: Her bør retningslinjene tydeligere beskrive prinsippene for å fravike markedsmessig håndtering av flaskehalsen i driftstimen samt hvordan hensynet til forsyningsikkerhet og samfunnsøkonomisk effektivitet vurderes ved bruk av virkemidler som systemvern, endring av koblingsbilde og produksjonstilpasning.

Retningslinjer til § 6 - Fastsettelse av handelskapasitet

Handelskapasitet er den overføringskapasitet som stilles til rådighet for de fysiske markedene. Samfunnsmessig rasjonell fastsettelse av handelskapasitet krever prinsipielt en samfunnsøkonomisk avveining i hvert enkelt tilfelle. Kjernen i den samfunnsøkonomiske vurderingen er avveiningen av verdien i konsument- og produsentoverskudd ved marginal økning i handelskapasitet kontra økt risiko for avbrudd ved en slik økning, også hensyntatt endringer i kostnader for spesialregulering og nettap. Teoretisk riktig handelskapasitet er det punktet hvor verdien av marginal økning i handelskapasitet akkurat tilsvarer økt forventet avbruddsrisiko. Som hovedregel benyttes det deterministiske N-1 kriteriet i fastsettelsen av handelskapasitet, dette medfører at avveiningen beskrevet over ikke gjennomføres fullt ut, men at målet i praksis vil være å maksimere det samfunnsøkonomiske overskuddet ved beslutning om handelskapasitet som oppfyller N-1.

Handelskapasitet fastsettes videre på timebasis og det er en kompleks oppgave å gjøre en samfunnsøkonomisk avveining som beskrevet over time for time.

Det er tungtveiende hensyn som tilsier at Statnett bør etablere og praktiserer gode retningslinjer også når det gjelder fastsettelse av handelskapasitet:

- Det kan reises spørsmål ved om Statnett har insentiv til å fastsette handelskapasitet på en samfunnsmessig rasjonell måte. Som systemansvarlig kan Statnett ha insentiv til å fastsette handelskapasitet for konservativt fordi kostnadene ved for lav handelskapasitet ikke rammer Statnett, men markedsaktørene, men renometap som følge av avbrudd rammer Statnett.
- Handelskapasitet har direkte virkning på prisdannelsen i de fysiske markedene time for time og det kan potensielt bli høye verditap ved for konservativt fastsatt handelskapasitet.
- Statnett kan også ha insentiv til å gi for lav kapasitet eller unngå nettinvesteringer fordi flaskehalsinntekter kan bidra til å holde tariffen nede
- Av hensyn til forutsigbarhet for aktørene er det viktig at det gis prognoser for estimert handelskapasitet også utover 3 måneder, at dette gjøres på samfunnsøkonomisk grunnlag og at informasjonsgrunnlaget er transparent.

Energi Norges vurdering her er gjort på grunnlag av Statnetts forslag til retningslinjer for § 6 samt dokumentet "Principles for determining the transfer capacities in the nordic power market" av 11.12.2018, heretter kalt DTC-notatet. Siden DTC-notatet er en sentral del av retningslinjene, bør enten henvisning til eller oppdatert versjon av dette notatet være en del av retningslinjene.

Forslag til forbedringer - §6

Energi Norge har følgende konkrete innspill til forbedringer av forslaget til retningslinjer

Første ledd: Retningslinjene beskriver metode for fastsettelse av handelskapasitet per i dag (NTC). Det er naturlig, da denne metoden antas å ville gjelde inntil flytbasert markedskobling eventuelt blir innført.

Når det gjelder maksimal handelskapasitet bør retningslinjene etter Energi Norges oppfatning periodisk beskrive hvilke faktorer (termisk, spenning osv) som er den viktigste begrensende faktoren for handelskapasiteten per område, og hva som er maksimal verdi på handelskapasitet i forhold til faktisk maksimal termisk kapasitet for forbindelser som inngår i beregningen av handelskapasitet per område.

Det står i forslaget at "den normale handelskapasiteten som forventes å gis til markedet kan angis med et bånd". Dette båndet bør i så fall være smalt, slik at den handelskapasiteten som gis til markedet ikke kan variere for mye avhengig av driftspersonell hos Statnett.

Det er ønskelig at retningslinjene beskriver hvordan behovet for og størrelsen på TRM blir påvirket av løsninger under nordic balancing concept (NBC).

Retningslinjene bør i tillegg beskrive rammene for utarbeidelse av prognoser for handelskapasitet og publikasjon av slike.

Annet ledd: Statnett oppfordres til å gjennomgå og tydeliggjøre reduksjonskodene fordi disse ikke anses å være tilstrekkelig klare.

Retningslinjer til § 8 og 8a- Anmelding

FoS § 8, 8a skiller seg fra §§ 5 og 6 ved at bestemmelsen primært inneholder flere skal-bestemmelser som gjelder for konsesjonærer som er kraftprodusenter. Siden skal-bestemmelsene per i dag er gitt direkte i forskriftsteksten, er det begrenset handlingsrom i retningslinjene. Vurderingen blir om retningslinjene legger opp til at skal-bestemmelsene gjennomføres på en effektiv måte.

På bakgrunn av en slik vurdering er det gitt noen innspill til klargjøring/forbedring av forslaget til retningslinjer under.

Forslag til forbedringer - §8 og 8a

§8: Retningslinjer til annet ledd: Hva som menes med uakseptabel resulterende balanse, bør forklares og begrunnes. Sammenhengen mellom uakseptabel balanse og eSetts farge-kategorisering av ubalanser bør beskrives.

§8a: Det oppfattes slik at systemansvarlig ønsker å endre tidspunkt for innsending av produksjonsplaner til kl 16. Rent praktisk er dette OK. Energi Norge reagerer likevel prinsipielt på begrunnelsen som er etablering av nordisk Common Grid Model (CGM). CGM er et grunnlag for etablering av såkalt flytbasert markedskobling. Flytbasert markedskobling er en ny metode beskrevet i den såkalte CACM-nettkoden, og de nordiske TSO-ene ønsker å innføre denne i Norden. Flytbasert er ikke innført ennå, og det er usikkerhet rundt når dette vil skje selv om TSO-ene arbeider etter en plan om innføring fra tidlig i 2021. Videre er det i alt 8 nettkoder og flere av disse vil måtte før til endringer i systemansvarliges retningslinjer og praksis. F.eks. vil implementering av SOGL-koden medføre at DSO i tillegg til TSO skal ha tilgang til produksjonsplaner fra såkalte SGU-er tilknyttet eget område. Dette er ett av flere eksempler på nytt regelverk FoS og tilhørende retningslinjer må tilpasses, og Energi Norge etterlyser større vilje til å tilpasse retningslinjer til fremtidig regelverk også på slike områder. Se for øvrig avsnitt om EU-regelverk og retningslinjer.

Retningslinjer til §8b- Planlagt effektregulering:

§8b inneholder kan-bestemmelser for virkemidler som tidsoppløsning for produksjonsplaner, produksjonsflytting og produksjonsglatting. Siden dette er kan-bestemmelser, har systemansvarlig

større frihetsgrader enn tilfellet er for skal-bestemmelser og det er dermed større krav til at retningslinjer beskriver en praksis som fører til samfunnsmessig rasjonell bruk av disse virkemidlene.

Forslag til forbedringer - § 8b

Vi kommenterer her forslag til retningslinjer for produksjonstilpasning. Produksjonstilpasning er et virkemiddel som gir adgang til direkte inngripen i markedsaktørers produksjonsplaner primært av hensyn til system-/nettbegrensninger. Mekanismen bak produksjonstilpasning er altså at systemansvarlig kan påføre markedsaktører kostnader, mens en selv ikke har noen eller svært lave kostnader ved ordningen. Siden produksjonstilpasning kan anvendes i situasjoner med planlagte driftsstanser har Statnett bedriftsøkonomisk insentiv til å benytte denne ordningen selv når den ikke er den samfunnsmessig mest rasjonelle ved vedlikehold av egne anlegg eller nybygging som krever driftsstanser. For virkemidler med denne type insentivstruktur er det særlig viktig at retningslinjene beskriver en tydelig metode for samfunnsmessig rasjonell agering, og at det er transparens rundt bruk av virkemidlet.

Ifølge forskrift om systemansvaret § 4 skal systemansvarlig i størst mulig utstrekning gjøre bruk av virkemidler som er basert på markedsmessige prinsipper. Produksjonstilpasning skal derfor være et alternativ dersom markedsløsninger ikke er samfunnsøkonomisk rasjonelt. Vi mener at forslaget til retningslinjer for § 8b om planlagt effektregulering ikke helt reflekterer dette.

I forslaget til retningslinjer skriver systemansvarlig at det ikke er ønskelig med store ubalanser i kraftsystemet allerede i planfasen ettersom dette krever betydelig opp- og nedreguleringsbehov i den operative driften. Videre står det også at systemansvarlig ikke ønsker for store volumer av systemregulering, og at systemansvarlig planlegger bruk av produksjonstilpasning i kombinasjon med systemregulering. Energi Norge oppfatter at produksjonstilpasning her ikke omtales som alternativ kun dersom markedsmessige virkemidler ikke er samfunnsøkonomisk rasjonelle, men derimot som et verktøy som kan anvendes for å forenkle systemdriften og redusere systemreguleringen.

I retningslinjene for produksjonstilpasning i overskuddsområder med begrenset overføringskapasitet i lengre tidsrom står det at produksjonstilpasning vil bli benyttet når forholdstallet mellom forventet produksjonsoverskudd og overføringskapasitet overstiger 1,2. Det er ikke oppgitt noen samfunnsøkonomisk begrunnelse for hvorfor dette forholdstallet er valgt. I tillegg blir produksjonsoverskudd her definert som summen av installert produksjonskapasitet fratrukket forventet last. Det er ikke klart hvorfor man har valgt å summere installert produksjonskapasitet fratrukket forventet last, og ikke for eksempel forventet produksjon fratrukket forventet last.

Retningslinjene oppgir at produksjonstilpasning vil benyttes ved begrensninger i regionalnettet med varighet over 8 timer. Begrunnelsen for dette er oppgitt til å være at det ofte er manglende RK-bud i regionalt distribusjonsnett (regionalnett) og lokalt distribusjonsnett (distribusjonsnett). Denne adgangen bør fjernes ettersom retningslinjene allerede har definert at det vil benyttes produksjonstilpasning i områder med kun én dominerende balanseansvarlig aktør.

Retningslinjene oppgir videre at produksjonstilpasningen vil fordeles til balanseansvarlige aktører basert på installert effekt i regulerbar produksjon. Dette blir ikke riktig fordeling dersom produksjonstilpasningen medfører at regulerbar produksjon får vanntap, selv om retningslinjene legger opp til at kvotene kan omfordeles dersom disse ikke i tilstrekkelig grad reflekterer vannverdier for de berørte konsesjonærer.

I forslaget til retningslinjer står det at systemansvarlig skal informere balanseansvarlige aktører om produksjonstilpasninger så snart begrensningen i nettet er kjent. Det er en utfordring at produsenter i mange tilfeller kun informeres om produksjonstilpasninger etter at driftsstansene er vedtatt og

godkjent. Det gir produsenter liten mulighet for å påvirke tidspunktet for driftsstansen og den tilhørende produksjonstilpasningen.

Systemansvarlig sitt arbeid for å samordne driftsstanser har som mål å minimere de samfunnsøkonomiske kostnadene og skal ta hensyn til produsentenes kostnader. Det er derfor ikke klart for oss hvordan systemansvarlig skal ta hensyn til kostnadene ved produksjonstilpasning dersom produsenter kun blir informert om produksjonstilpasningen etter at driftsstansen er godkjent og vedtatt.

Det er også viktig at det settes krav til at systemansvarlig skal informere balanseansvarlige aktører dersom produksjonstilpasningen vil ha kortere varighet enn forventet og at vedtaket om produksjonstilpasning oppdateres fortløpende ved endringer.

Øvrige begreper som f.eks "stor markedsrett" og "kriteriet om 50% begrensning av bør også presiseres og begrunnes.

I systemansvarsforskriften § 17 om samordning av driftsstanser, femte ledd, skal den som initierer en omprioritering av en allerede vedtatt driftsstans, betale for kostnader dette eventuelt påfører systemansvarlig eller andre konsesjonærer. I den forbindelse er det viktig at man inkluderer konsesjonærers kostnader knyttet til produksjonstilpasning. Energi Norge ber om at dette beskrives i retningslinjene for utøvelse av systemansvarsforskriften § 8b, selv om dette naturlig også må omtales ved senere utarbeidelse av retningslinjer for § 17.

Retningslinjer til § 14a

§ 14a inneholder skal-bestemmelser i form av plikt til rapportering av anleggsdata fra anleggskonsesjonærer tilknyttet regionalt distribusjonsnett (i forskriftsteksten kalt regionalnett), plikter for områdekonsesjonærer samt skal-bestemmelser for systemansvarlig. Siden forskriftsteksten beskriver et snevert handlingsrom, blir hovedspørsmålet om retningslinjene legger opp til effektiv gjennomføring av forskriftsteksten slik den i dag ser ut. Som Statnett er inne på i høringsdokumentet, vil nytt EU-regelverk kunne føre til endringer i rapporteringsplikt og -omfang. Det vises også på dette området til KORRR-regelverket, hvor det bl.a. fremgår at DSO skal ha tilgang til strukturelle data (anleggsdata) for DSO-er tilknyttet sitt område. Etter Energi Norges oppfatning bør implementering av KORRR-regelverket være et aktuelt tema i videre TSO/DSO-samarbeid.

Forslag til forbedringer - § 14a

Det har vært et omfattende arbeid knyttet til rutiner for innsendelse av anleggsdata, og retningslinjene reflekterer dette. Vi har derfor ingen ytterligere merknader til rutinene.

Nedre grense for rapporteringsplikt på 1 MW for samlet installasjon for prod. anlegg, bør harmoniseres med EU-regelverket (nettkodene). Her opereres det med 1,5 MW (klasse B), og klasse C og D (de viktigste anleggene) fra 10 MW. I KORRR-regelverket er nedre grense for SGU på produksjonssiden installert kapasitet på 1,5 MW.

Retningslinjer til § 21 - Systemvern

Denne FoS-bestemmelsen dreier seg om vilkår for bruk av systemvern. Systemvern er hendelsesstyrte, automatiske utløsninger av koblinger i kraftsystemet som benyttes til å øke overføringsgrenser og/eller redusere konsekvenser av uønskede hendelser. Systemvern kan prinsipielt være et effektivt tiltak både i transmisjonsnettet og i regionalt- og lokalt distribusjonsnett, men eksisterende FoS-bestemmelse dreier seg i all hovedsak om systemansvarliges rettigheter til å kreve installasjon i transmisjonsnettet og

regionalt distribusjonsnett (regionalnett). Ihht eksisterende og ny forskriftstekst er det begrensninger på hvordan hendelsesstyrt systemvern kan anvendes i lokalt distribusjonsnett³ (distribusjonsnettet). Endringer i kraftsystemet nedstrøms i form av mer tilknyttet produksjon på dette nettnivået samt effektkrevende utstyr øker betydningen av å kunne benytte systemvern også i det lokale distribusjonsnettet. Slike systemvern vil ha karakter av "regionalt systemvern" fordi aktivering vil ha svært begrenset innvirkning på det nordiske synkronsystemet.

Under gis det innspill til forbedring i forslaget til retningslinjer:

Forslag til forbedringer - § 21:

Første ledd i § 21 uttrykker systemansvarliges mulighet til å kreve installasjon av systemvern.

Retningslinjene bør også beskrive hvordan systemansvarlig vil involvere berørte netteiere (DSO-er) i kost/nytte-vurderingen knyttet til etablering av systemvern. Retningslinjene bør videre beskrive rutiner for avvikling av systemvern.

Annet ledd dreier seg om bruk av midlertidig systemvern i lokalt distribusjonsnett. Retningslinjene bør på dette område beskrive praksis tydeligere, altså systemansvarliges vurdering, og samspill med berørte netteiere (DSO-er) som evt ønsker installert systemvern.

Tredje ledd dreier seg om dekning av utgifter til installasjon av systemvern. Retningslinjene bør beskrive en mal for hvilke typer utgifter som dekkes og krav til informasjon.

Fjerde ledd omhandler dekning av kostnader ved aktivering av systemvern. Retningslinjene bør inneholde en mal for hva som kreves av dokumenterbare kostnader. Det er viktig at retningslinjene gir en tydelig beskrivelse av ansvarsforhold og praksis for situasjoner når feilutløsning medfører KILE og ikke gir rett til kompensasjon ved utløsning av systemvern. Dette gjelder også for situasjoner hvor feilutløsning hos Statnett som netteier medfører konsekvenser for produksjonsanlegg eller sluttbrukere i regionalt distribusjonsnett (regionalnett) og øvrig distribusjonsnett.

Femte ledd dreier seg om at systemansvarlig kan pålegge aktivering, deaktivering eller endring av innstillinger til systemvern. Kriteriet for aktivering, deaktivering eller endring av innstillinger bør være om dette er samfunnsmessig rasjonelt. Retningslinjene bør derfor beskrive hvordan slike avveininger gjøres (se også kommentar til første ledd om kost/nytte-vurdering). Dette gjelder særlig for vurderinger av endringer av innstillinger, men også for aktivering og deaktivering selv om sistnevnte kan kvalifisere til systemkritiske vedtak.

Energi Norge er til disposisjon hvis det skulle det være ønske om ytterligere utdyping av dette høringssvaret.

Med vennlig hilsen
Energi Norge

Knut F. Kroepelien
Direktør marked og kunder

Anders Sivertsgård
Næringspolitisk rådgiver

Kopi: NVE

---

³ Som midlertidig tiltak hvis aktivering medfører utkobling av sluttbrukere.